

Toeristisch (wijn)paradijs Zuidelijke Ardèche

TEKST & FOTOGRAFIE: LARS DANIELS MV

Het departement Ardèche – en dan met name het zuidelijke deel – heeft een grote aantrekkingskracht op ons Nederlanders. Geen wonder, want het is een toeristisch paradijs vol gorges, rivieren en grotten, en de wijnen zijn er lekker én betaalbaar.

Hoeveel landgenoten iedere zomer naar de Ardèche trekken, is niet exact bekend. Maar het zijn er veel, héél veel; volgens beschikbare gegevens overnachten er elk jaar meer dan 1,5 miljoen landgenoten in de regio. En dan zijn er ook nog heel wat Nederlanders die er (deeltijds) wonen. Het merendeel verblijft er gedurende de zomermaanden op campings, in het zuidelijke, mediterrane deel van het departement. Dat zuidelijke deel van de Ardèche wordt meestal aangeduid als *l'Ardèche méridionale*. Het noordelijke deel, met de beroemde appellations Saint-Péray, Cornas en (een flink deel van) Saint-Joseph, heet *l'Ardèche septentrionale*. Maar de inwoners zelf hebben het ook over *l'Ardèche du beurre*, in tegenstelling met de zuidelijke Ardèche, die dan – u raadt het al – *l'Ardèche de l'huile d'olive* wordt genoemd.

VEEL WIJN, TOCH TEKORT

De noordelijke appellations zijn weliswaar veel beroemder, maar in de zuidelijke wordt veel meer wijn gemaakt. De noordelijke liggen in het deel van het wijngedebied Rhône waar het dal vrij nauw is en weinig ruimte laat aan de wijnbouw. Bovendien is het klimaat er – ter hoogte van Valence – nog niet zo warm als zuidelijker, ten zuidwesten van Montélimar. En dus produceert het zuidelijke deel van de Ardèche

gemiddeld 450.000 à 500.000 hectoliter in totaal, inclusief wijnen zonder nadere geografische herkomstaanduiding. Dat is zo'n 1% van de totale Franse productie; toch een aanmerkelijk volume. En dan komen ze toch nog wijn tekort, want de vraag is zo groot, dat er niet helemaal aan kan worden voldaan.

Zo'n 90% van de wijn komt van coöperaties, die in de zuidelijke Ardèche oppermachtig zijn. Het zijn er zestien op dit moment, waarvan er veertien verenigd zijn in Les Vignerons Ardéchois (UVICA). Dat er slechts zo'n zeventig individuele producenten actief zijn, heeft ook te maken met de prijzen waarvoor wijnen uit de Ardèche doorgaans weggaan. Die liggen op een bescheiden niveau (lokaal al vanaf 3 euro per 0,75 liter), waardoor boeren flink wat hectaren, visie en lef moeten hebben om zelfstandig wijn te maken én te verkopen. De individuele domeinen die er zijn, maken echter wel de meest karaktervolle en interessante wijnen, zij het doorgaans voor wat meer geld dan de coöperaties.

DRIE HERKOMSTBENAMINGEN

Met grenache noir, syrah en een beetje mourvèdre aan de basis van vrijwel alle goede rode wijnen van Montélimar tot Collioure, is het niet eenvoudig op te vallen in *le Midi*, waartoe de zuidelijke Ardèche

net mag worden gerekend. Toch zijn er duidelijke verschillen tussen de wijnen van de drie herkomstbenamingen van het gebied: AOP (voorheen AOC) Côtes du Rhône, AOP Côtes du Vivarais en IGP Ardèche (inclusief IGP Coteaux de l'Ardèche). Ze komen verderop nader aan bod, inclusief mijn favoriete wijnen.

VIIGNIER SPRINGT ERUIT

Een fijne gemeenschappelijke factor van de wijnen is dat ze allemaal prima op prijs-kwaliteitverhouding kunnen concurreren. Ook de diversiteit aan druivenrassen is een aantrekkelijke kant van wijnen uit de zuidelijke Ardèche. Vooral op het niveau van IGP kom je van alles tegen, van de 'Atlantische' sauvignon blanc en ugni blanc tot de klassiek 'mediterrane' clairette, grenache blanc, marsanne en roussanne. Ik heb het hier met opzet over de witte druiven, want de witte wijnen van de zuidelijke Ardèche zijn verrassend goed, zeker gezien hun prijs.

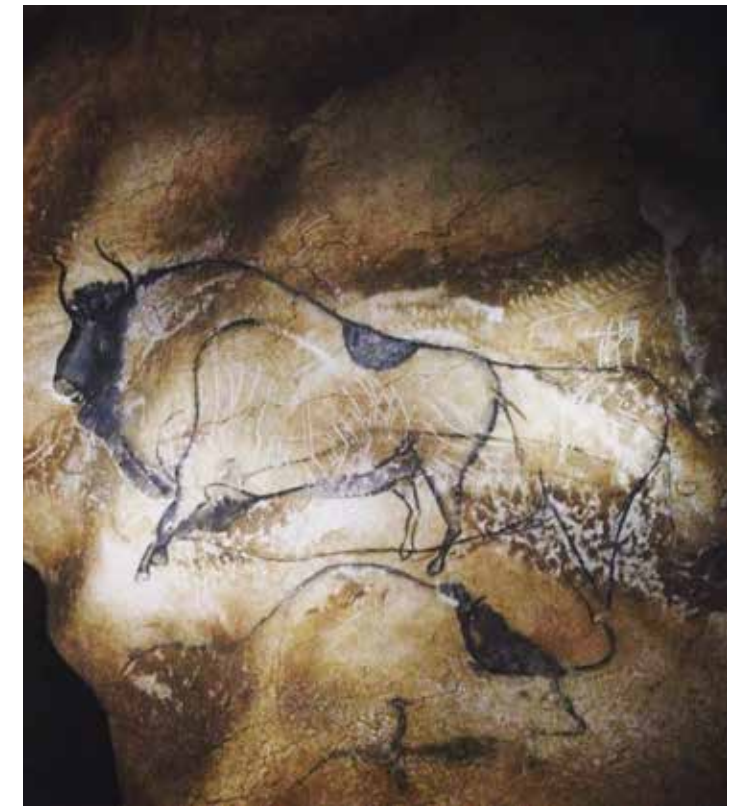
Het ras dat eruit springt, is vooral viognier en – opmerkelijk genoeg – soms ook chardonnay. Dat die eerste zich wat zuidelijker dan zijn oorsprong ook thuis voelt, is wellicht nog niet zo vreemd, maar de frisheid van zijn wijnen hier is wel opvallend; het is een frisheid die je verder zuidelijk niet snel tegenkomt. Daar dragen de diverse typen kalkhoudende bodems met voldoende klei zeker aan bij (onder andere mergels). Het calcium dat rijkelijk voorhanden is in de bodems bemoeilijkt de kaliumopname, waardoor de pH's vrij laag blijven, zo luidt een verklaring. Het succes van chardonnay is natuurlijk sterk verbonden met Louis Latour. Zijn Chardonnay Grand Ardèche vormde de wegbereider voor witte wijnen uit de zuidelijke Ardèche en is nog steeds een erg fraaie wijn.

LEKKER LOKAAL: CHATUS

Ook wat betreft blauwe variëteiten kom je in de zuidelijke Ardèche van alles tegen, maar – op een enkele uitzondering na – echte Rhône-druiven als syrah, grenache noir en zelfs mourvèdre, die hier aan zijn noordelijke grens leeft, geven de beste wijnen. Ook erg goed kunnen de wijnen van chatus zijn, een lokale specialiteit. Chatus is een heel oud druivenras. Het werd al in 1599 genoemd als een van de 38 belangrijke druiven van het toenmalige Franse koninkrijk, in het standaardwerk *Le theatre d'agriculture et mesnage des champs* van agronoom avant la lettre Olivier de Serres, kind van de Ardèche. Voor de komst van de phylloxera was chatus goed verspreid in de Rhône en Savoie, maar sindsdien is hij bijna verdwenen; de druif was te veeleisend. Het is vooral te danken aan leden van de Cave des Vignerons La Cévenole in Rosières dat chatus weer aandacht krijgt en er inmiddels weer zo'n 50 hectare staat aangeplant. Daarvan stamt 2 hectare uit 1888; deze planten zijn als basis voor de recente aanplant gebruikt. De wijngaarden bevinden zich aan de voet van de Cévennes, op zure bodems van zandsteen. Daar geeft dit laatrijpende ras zijn beste wijnen, die opvallen door een gezonde kleur en stevige tannine. Het zijn wijnen die tijd verdienen en een fijne, originele afwisseling vormen op de standaard-Rhôneblend.

CÔTES DU RHÔNE VILLAGES

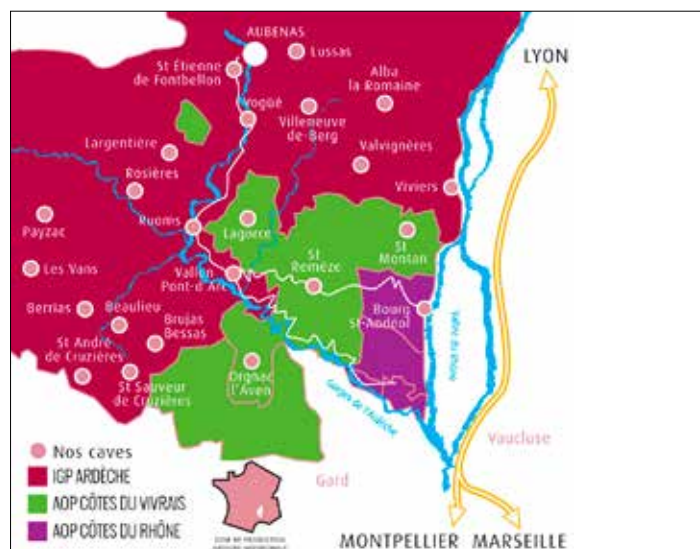
Zoals u ongetwijfeld weet, is de appellation Côtes du Rhône een van de grootste van Frankrijk. Het gaat om zo'n 32.000 hectare aan wijngaarden met recht op de appellation AOP Côtes du Rhône, met daarbij nog eens 3380 hectare waarvan de wijnen als AOP Côtes du Rhône Villages zonder dorpsnaam mogen worden verkocht. Slechts een heel klein gedeelte daarvan, 1400 hectare, ligt in de zuidelijke Ardèche en wel in het zuidoostelijke puntje van het departement, in de gemeenten Bourg-Saint-Andéol, Saint-Just-d'Ardèche, Saint-Marcel-d'Ardèche en Saint-Martin-d'Ardèche.

Les gorges et les grottes

Behalve de drie appellations moet ook het natuurschoon van de zuidelijke Ardèche aan bod komen. Want hoe divers en betaalbaar de wijnen er ook zijn, de toeristen komen vooral voor de zon en het landschap. Het hoogtepunt daarin zijn zonder twijfel *les gorges de l'Ardèche*, een prachtige canyon, langzaam uitgeslepen door de rivier Ardèche die zich een weg zocht door een kalkplateau naar de Rhône. Beneden in de canyon wordt de rivier in de zomer bevolkt door duizenden zwemmende en kanoënde toeristen. Boven op het kalkplateau bevindt zich een schitterend garriguelandschap, waardoor het onmiskenbaar is dat je in mediterrane gebieden bent. En in het kalksteen bevinden zich de andere highlights van de zuidelijke Ardèche: de vele grotten.

De drie beroemdste zijn de Grotte de Saint-Marcel d'Ardèche, de Aven d'Orgnac en de Caverne du Pont d'Arc/Grotte Chauvet. De eerste twee zijn wereldberoemde druipsteengrotten, met verschillende karakteristieke hoogtepunten. La Grotte de Saint-Marcel d'Ardèche is met name beroemd om zijn cascade van waterbekkens – die uiteraard fraai belicht worden – maar wordt door wijnboeren ook gebruikt voor het rijpen van wijnen en voor wijnproeverijen. Dat laatste is een bijzondere ervaring; door het gebrek aan licht en geluid ben je heel erg met je geur- en smaakzintuigen bezig en wordt wijn proeven zeer intens. De Aven d'Orgnac verbluft iedere bezoeker met zijn enorme ondergrondse zalen vol stalagmieten, stalactieten en indrukwekkende monolieten; met name in de Salle Robert de Joly, vernoemd naar de ontdekker van de grot. De Caverne du Pont d'Arc is een apart verhaal. Het is een ondergrondse replica van de Grotte Chauvet, die iets verderop ligt, maar niet open is voor het grote publiek. Dat is omdat het een van 's werelds belangrijkste grotten is met prehistorische muurtekeningen en -schilderingen. Deze zijn in de Caverne du Pont d'Arc minutieus gereproduceerd, om iedereen ervan te kunnen laten genieten, en het is werkelijk onwaarschijnlijk goed geslaagd.

Terroir bij Saint-Marcel-d'Ardèche

De Gorges de l'Ardèche

Een rondwandeling door de wijngaarden van Domaine de Couron, net ten westen van Saint-Marcel-d'Ardèche, laat mooi de verschillende terroirs van deze zone zien. Het meest kenmerkend zijn de alluviale terrassen met rolkeien die doen denken aan delen van Châteauneuf-du-Pape en heel inhoudsvolle wijnen voortbrengen (vaak Côtes du Rhône Villages). Er zijn ook meer zanderige lössbodems en bodems van kalkmergel, die wat lichtere wijnen geven. Rode wijnen zijn hier hoofdzaak en dat is maar goed ook; ze kunnen zeer goed zijn, zoals die van Domaine du Chapitre en Mas de Libian.

FAVORIETE WIJNEN

Domaine du Chapitre, Le Cardinal 2010, Côtes du Rhône Villages rouge *****

Een aardig (en waardig) alternatief voor Châteauneuf-du-Pape! (Wijnkoperij De Loods)

Mas de Libian, Calade 2013, Côtes du Rhône Villages rouge *****

90% mourvèdre, veel karakter, prachtig fris en licht rustiek. (Wijnimport J. Bart)

Domaine Nicolas Croze, Coeur de Galets 2012, Côtes du Rhône rouge **(*)**

100% carignan, vergisting van hele trossen, rijp maar mooi fris, fraaie structuur.

Domaine du Chapitre, Le Chapitre 2011, Côtes du Rhône rouge **(*)**

Lekker gevuld, met peper en garrigue. (Wijnkoperij De Loods)

Domaine Coulange, Rochelette 2013, Côtes du Rhône rouge *****

Heel puur en spontaan.

Mas de Libian, Bout d' Zan 2014, Côtes du Rhône rouge *****

Opvallende frisheid, mooi puur. (Wijnimport J. Bart)

CÔTES DU VIVARAIS

Dit is zo'n appellation die zich onder de radar beweegt. Tot 1999 had hij de weinig aansprekende status van VDQS, maar zo'n 500 hectaren mogen nu AOP Côtes du Vivarais leveren. 70% van de productie is rood, 26% rosé en 4% wit, alles van standaard-Rhône-rassen. Dat maakt dat Vivarais zich maar moeilijk kan onderscheiden van al die andere appellations in de zuidelijke Rhône. Desalniettemin ontdek je na verloop van tijd en na veel proeven wel een gemeenschappelijk karakter in de wijnen; ze zijn frisser dan veel andere Rhônewijnen, met prettig rustieke kantjes. Hoewel de appellation een vrij omvangrijk gebied beslaat, liggen de meeste wijngaarden op het kalksteen van het plateau des Gras en op kalkmergels aan de randen daarvan. Apart en interessant is het deel van de appellations dat tussen het riviertje Ibie en de Ardèche ligt, rondom Lagorce, met alluviale terrassen met rolkeien. Domaine de Vigier maakt hier erg goede wijnen.

FAVORIETE WIJNEN

Clos de l'Abbé Dubois, Côtes du Vivarais rouge 2013 **(*)**

Heerlijk puur met een pittig kantje, voor spotprijs.

Domaine de Vigier, l'Intemporel 2012, Côtes du Vivarais rouge **(*)**

Fijn op dronk, iets animaal, jeneverbessen, goede structuur.

Vignerons Ardéchois, Réserve 2013, Côtes du Vivarais rouge *****

Oude stokken, natuurlijke concentratie, knappe wijn voor € 5,60 ter plaatse.

Mas de Bagnols, Cuvée Pauline 2013, Côtes du Vivarais rouge *****

Eerlijk en goed streektypisch, kan die andere La Pauline niet aan tippen...

Clos de l'Abbé Dubois 2013, Côtes du Vivarais blanc *****

50% marsanne, 50% grenache blanc, vol en rond.

Mas de Bagnols 2013, Côtes du Vivarais blanc *****

Floraal, bijenwas, rond maar genoeg frisheid.

IGP ARDÈCHE

De IGP Ardèche is in wezen het succesverhaal van de zuidelijke Ardèche, met alle respect voor de overige appellations. IGP Ardèche mag gebruikt worden voor vin de pays uit het hele departement. Coteaux de l'Ardèche kan een eventuele toevoeging zijn in 150 gemeenten in de zuidelijke Ardèche. Het wordt beheerst door UVICA, het 'kartel' van coöperaties, met een productie van 12 miljoen flessen en 2,5 miljoen bag-in-boxen, goed voor 90% van het geheel. Toch was het een producent annex handelshuis uit de Bourgogne, Louis Latour, dat de zuidelijke Ardèche als interessant wijngedebiet op de kaart wist te zetten, vooral met zijn Chardonnays. Tegenwoordig wordt er meer rosé dan wit en rood binnen de IGP Ardèche geproduceerd. Maar het gemiddelde niveau van de rosés is eenvoudig en vaak ook niet zo eigentijds qua stijl: donkergekleurd, rijp en wat zoetig. Het zullen de lage prijzen zijn en de zorgeloze attitude van de toeristen die het succes nader verklaren. UVICA is evenwel mooi om te bezoeken, vooral sinds de opening in 2013 van hun bezoekerscentrum Neovinum; interessant en interactief, voor volwassenen én kinderen. Prachtig gedaan. Eigenlijk doen ze bijna alles goed bij UVICA, maar twee dingen zouden het succes compleet maken wat mij betreft: schroefdoppen en een meer eigentijdse uitmontering van de flessen. IGP Ardèche kan uit zo'n groot gebied komen dat over het terroir vooral te zeggen valt dat het heterogeen is. Kalkrijke bodems zijn dominant, maar de spannendste zone – voor rode wijnen althans – is waarschijnlijk die tegen de Cevennen aan (bij Faugères, Rosières en Vinezac), waar zandsteen en graniet voorkomen. Het is onder meer de zone voor chatus en er zijn erg goede domaines als Domaine Benoît Salel & Elise Renaud gevestigd (in Faugères).

*De IGP Ardèche
is het succesverhaal
van de streek*

FAVORIETE WIJNEN

Domaine Salel & Renaud, Viognier Que Sa Quo 2013, IGP Ardèche *****

Van graniet tegen Cevennen aan, beheerst expressief, diepgang, balans, lengte, mooiste geproefde witte wijn. (Rhône Value Wines)

Latour Ardèche, Chardonnay Grand Ardèche 2013, IGP Ardèche *****

Onmiskkenbaar Bourgondisch qua stijl, rijk en romig maar ook fris en lang, erg knap. (Heeren van Heusden)

Domaine du Colombier, Viognier Réserve 2014, IGP Ardèche **(*)**

Wat nieuw hout, maar mooi fris en sappig, heel goede expressie en balans.

Domaine du Grangeon, Viognier 2013, IGP Ardèche **(*)**

Witte bloemen en perzik, mooi typisch viognier.

Domaine de Vigier, Viognier Inès 2013, IGP Ardèche **(*)**

In barrique vergist en gerijpt, rijpe, wat zoetige stijl maar niet technisch, goede structuur.

Domaine du Colombier, Cinsault Fleur de vigne 2014, IGP Ardèche rosé *****

Licht van kleur, opmerkelijke lengte, schonend.

Château de la Selve, Florence 2011, IGP Ardèche rouge *****

Vin de garde, grote lengte en ook veel typiciteit, zeer knappe wijn, maar wel de duurste (>€ 50,-). (Tamis Wijnen, Wijnimport Scheveningen, Barans Wijnen)

Domaine des Louanes, Syrah L'Encre de Sy 2013, IGP Ardèche rouge *****

Puur, peperig, wat straffe tannine nog.

Domaine du Grangeon, Chatus 2012, IGP Ardèche **(*)**

Nieuw hout, maar ook fijne etherische kant, doet denken aan Piemonte door tannine en zuren.

Mas de Bagnols, Chatus 2012, IGP Ardèche **(*)**

Sappigere stijl dan Grangeon, doet meer aan Beaujolais denken, erg aantrekkelijk.

Domaine Salel & Renaud, Trefol 2011, IGP Ardèche rouge *****

Minder overtuigend en fijn dan hun witte, maar veel karakter. (Rhône Value Wines)

Vignerons Ardéchois, Chatus Terre de Châtaigner 2013, IGP Ardèche *****

Prima wijn met boeiend aroma, afgerond, mist net wat rauws en spannends.

Domaine des Louanes, Métis 2014, IGP Ardèche rouge *****

Pure, eerlijke wijn, mooie toon van garrigue.

Domaine de Vigier, Viognier Moelleux Mathilde 2013, IGP Ardèche *****

Abrikozenjam, amandelspijs, zuren.